

Opmerkingen over *Turbo stagnalis* en enkele andere diersoorten door
Baster beschreven (with an English summary)

door

L. B. Holthuis

In de eerste aflevering van dit tijdschrift (*Basteria*, vol. 1, 1936, pp. 13—16) verscheen een artikel van de heeren Dr. J. Th. Henrard en Dr. F. P. Koumans, waarin de al of niet geldigheid van den soortnaam *stagnalis* voor het Drijfhoorentje werd besproken. Deze soort namelijk, werd in 1765 door Baster beschreven onder den naam *Turbo stagnalis*, in de meeste literatuur is zij echter te vinden onder den naam *Hydrobia ventrosa* (Montagu, 1803). De bovengenoemde schrijvers trachtten aan te toonen dat Baster's naam wel degelijk de juiste is voor deze soort. Zij noemen twee voorwaarden waaraan voldaan moet worden voordat de soortnaam erkend kan worden:

1. De naam van Baster moet prioriteit bezitten, d.i. zij moet de eerste zijn die na het verschijnen van de tiende editie van Linnaeus' *Systema Naturae* (1758) voor de soort gebruikt is.

2. De identiteit van de exemplaren door Baster beschreven, moet duidelijk uit zijn beschrijving en figuren blijken.

Aan de eerste voorwaarde is inderdaad voldaan, daar, zoover wij weten de soort niet tusschen 1758 en 1765 beschreven is. Dat ook aan de tweede voorwaarde voldaan is, wordt zeer duidelijk door de schrijvers in hun bovengenoemd artikel uiteengezet.

Een derde voorwaarde echter, die ook noodzakelijk is voor het geldig verklaren van een naam, is vermeld in Artikel 25b van de Internationale Regels voor Zoölogische Nomenclatuur. Dit artikel luidt als volgt:

„The valid name of a genus or species can be only that name under which it was first designated on the condition that the author has applied the principles of binary nomenclature.”

In zijn *Opuscula subseciva* nu, wordt door Baster het principe van de binaire nomenclatuur in het geheel niet toegepast. Dit wordt duidelijk aangetoond door het feit dat hij namen voor zijn soorten gebruikt als:

Alcyonium ramoso-digitatum molle, asteriscis undique notatum (vol. 1, p. 24)

Alcyonium molle ramosum (vol. 1, p. 25)

Scolopendra major, tubularia (vol. 1, p. 77)

Limax Marina, spinis mollibus hirsuta (vol. 1, p. 81)

Eschara Lapidescens, conglomerata, foliolis tenuibus, crispis, coadunatis, simplicibus (vol. 1, p. 83)

Turbo Littoreus Belgis (vol. 1, p. 110)

Squilla marina Batava (vol. 2, p. 27)

Cyprinus crassiusculus, dorso subconvexo, pinnis dorsi, ani & caudae in diversis subjectis discrepantibus (vol. 2, p. 86)

en de namen die hij aan zijn 13 soorten goudvisschen geeft (vol. 2, pp. 90—92).

Ook het feit dat Baster de soorten, die door Linnaeus beschreven zijn, meestal bij hun definitie citeert en niet bij den dubbelen naam bewijst wel, dat hij niets van de binaire nomenclatuur hebben moet of haar in elk geval niet toepast. Dit wordt duidelijk geïllustreerd door het feit (vol. 1, p. 75) dat hij voorstelt den „naam” door Linnaeus aan den gewonen heremietkreeft gegeven, (volgens Baster: „*Cancer macrourus parasiticus, chelis cordatis laevibus, sinistra majore, Bernhardum dictum.*”) niet erg toepasselijk vindt en een anderen „naam” voorstelt: „*Mihi tamen prioris generis Cancellus clariore distinctione vocandus videtur*”

Astacus, trunco subrotundo molli, thorace laevi, manibus pedibusque subverrucosis scabris.”

Ook hier geeft Baster dus in plaats van een naam een definitie voor de soort. Andere soorten worden door Baster slechts met één naam aangeduid, meestal betreft het dan algemeen bekende dieren zooals *Ostrea* (vol. 1, p. 62), *Cancellus* (vol. 1, p. 74), *Mytulus* (sic!) (vol. 1, p. 101), *Balanus* (vol. 1, p. 125), *Astacus* (vol. 2, p. 5), *Pholas* (vol. 2, p. 67), *Cardium* (vol. 2, p. 72), *Tellina* (vol. 2, p. 74). Als Baster dus in zijn werk verschillende soorten onder twee namen beschrijft, dan is dat toeval en geen volgen van den binairen regel. Zulke uit twee woorden bestaande namen door Baster gebruikt, zijn o.a.: *Hirudo Piscium* (vol. 1, p. 82), *Echinus Marinus* (vol. 1, p. 111), *Priapus Marinus* (vol. 1, p. 119), *Medusa Cruciata* (vol. 1, p. 144), *Squilla Fusca* (vol. 2, p. 30), *Pulex marinus* (vol. 2, p. 31), *Mya Arenaria* (vol. 2, p. 69), *Turbo Stagnalis* (vol. 2, p. 77).

Indien men de uit twee woorden bestaande namen van Baster werkelijk als nomenclatorisch juist zou accepteren, dan zouden enkele van Baster's soortnamen ook tegenwoordig gebruikt moeten worden. Hiervan twee voorbeelden:

1. Onder den naam *Echinus marinus* beschrijft en beeldt Baster de soort af, die tegenwoordig bekend is als *Psammechinus miliaris* (Gmelin, 1790). Baster is de eerste die na 1757 den naam *Echinus marinus* gebruikt. Zijn beschrijving en figuur toonen de identiteit van zijn exemplaren zonder eenigen twijfel. Verder is de soort vóór 1765 nooit als nieuw beschreven. Baster's naam zou dus, indien hij zich aan de binaire regels hield, voor deze soort gebruikt moeten worden, daar de naam *Echinus marinus* Baster (1765) eerder gepubliceerd is dan *Echinus miliaris* (Gmelin, 1790).

2. De garnaal door Baster beschreven onder den naam *Squilla fusca* is, zooals duidelijk uit de figuur blijkt, en zooals ook in overeenstemming is met de vindplaats, identiek met *Palaemonetes varians*

(Leach, 1814), een soort die zeer algemeen is in de brakke binnenwateren der Zeeuwsche eilanden en bekend is van geheel Schouwen. *Squilla fusca* is een naam door den prelinneeaansche auteur Klein (1743) aan een garnaal gegeven; Baster is de eerste auteur die den naam na 1757 gebruikt. Daar voor deze soort de naam *fusca* eerder gepubliceerd is dan de naam *varians*, zou, indien Baster's namen geldigheid hadden, ook de naam *Palaemonetes varians* veranderd moeten worden.

Men ziet dus dat het accepteerèn van Baster's namen een enorme verwarring zou stichten in de nomenclatuur van verschillende groepen, zoodat het een uitkomst is dat men, op grond van het feit dat Baster zich niet aan het principe van de binaire nomenclatuur houdt en zijn tweeledige namen slechts toeval zijn, de *Opuscula subseciva* kan uitschakelen als niet van direct belang voor de nomenclatuur. Van indirect belang blijft het werk, daar latere auteurs zooals Linnaeus (1767) en Gmelin (1790) sommige nieuwe soorten op beschrijvingen en afbeeldingen van Baster baseeren.

We zien dus dat *Hydrobia stagnalis* (Baster) niet de juiste naam is voor het Drijfhorntje. Hoe moet de soort dan wel heeten? De auteur, die na Baster voor het eerst de soort een latijnschen naam geeft en die zich strikt aan den binairen regel houdt is Linnaeus in de twaalfde editie van zijn *Systema Naturae*. Op p. 1248 van dit werk beschrijft hij een soort als *Helix stagnalis*, waarmee hij, zooals uit zijn verwijzing naar Baster's *Turbo stagnalis* blijkt, Baster's Drijfhorntje bedoelt. De naam *Helix stagnalis* Linnaeus (1767) voor deze soort is echter niet geldig, daar hij gepreoccupeerd wordt door *Helix stagnalis* Linnaeus (1758) voor de soort, die tegenwoordig bekend is als *Limnaea stagnalis* (Linnaeus, 1758). De volgende auteur, die het Drijfhorntje een nieuwen naam geeft is Gmelin (1790), die in zijn bewerking van de dertiende editie van Linnaeus' *Systema Naturae* op p. 3653 Linnaeus' naam *Helix stagnalis* voor Baster's soort vervangt door den naam *Helix stagnorum* en de beschrijving van *Helix stagnalis* van Linnaeus (1767) bijna woordelijk weergeeft:

„H[elix] testa subperforata subturrita: infractibus quinque, apertura ovata.

Bast. op. subs. p. 77. t. 7. f. 4. *Turbo stagnalis*.

Habitat in aquis dulcibus, testa cornea, pallida, ovato-oblonga, acutiuscula; magnitudine vix grani secalini, umbilico minimo, apertura marginata.”

Gmelin's naam is de eerste geldige naam voor Baster's Drijfhorntje, 1e omdat Gmelin zich strikt aan de binaire nomenclatuurregels houdt, 2e omdat er voor het verschijnen van Gmelin's naam geen andere geldige naam voor de soort gepubliceerd is, zoodat Gmelin's naam prioriteit heeft en

3e omdat de identiteit van Gmelin's soort (die identiek is met die van

Baster) duidelijk is, daar zooals Henrard & Koumans aantoonde, Baster's beschrijving en figuren voldoende zijn om de soort te identificeren. Gmelin's soortnaam *stagnorum* moet dus gebruikt worden voor het Drijfhorentje, dat nu dus moet heeten *Hydrobia stagnorum* (Gmelin, 1790).

Een tweede reden waarom de soortnaam *stagnalis* voor deze soort niet gebruikt mag worden is de volgende: Gmelin namelijk verwerpt de soortnaam *stagnalis* voor deze soort op grond van het feit dat *Helix stagnalis* Linnaeus (1767) een homonym is van *Helix stagnalis* Linnaeus (1758). Nu zegt artikel 36 van de Internationale Regels voor Zoölogische Nomenclatuur: „Rejected homonyms can never be used again.” Namen, dus, die eenmaal verworpen zijn op grond van homonymie (gelijkluidendheid) kunnen later nooit meer gebruikt worden, ook niet als blijkt dat de soorten waarvan de namen homonym waren tot twee verschillende geslachten behooren. Ook op grond van dezen regel dus komt de soortnaam *stagnalis* voor het Drijfhorentje te vervallen.

Summary

It is pointed out that in contradistinction to the opinion of Henrard & Koumans (*Bacteria*, vol. 1, 1936, pp. 13—16) the names used by Baster in his *Opuscula subseciva* may not be considered valid. Baster namely in this work does not apply the principles of binary nomenclature, which is distinctly shown by the fact that he used uni- as well as tri- and polynomial names. His other names therefore must be considered to be only binomial by accident.

Then the large confusion, which the acceptance of Baster's names should cause, is pointed out. So for instance Baster's name *Echinus marinus* should have priority over *Echinus miliaris* Gmelin and the name *Squilla fusca* Baster should have priority over *Palaemon varians* Leach. If therefore Baster's names should be accepted, both the names *Psammechinus miliaris* (Gmel.) and *Palaemonetes varians* (Leach) should have to be changed.

The correct name of the species best known as *Hydrobia ventrosa* (Mont.) is discussed. Henrard & Koumans made it clear that Baster's *Turbo stagnalis* is identical with Montagu's species. They named the species *Hydrobia stagnalis* (Bast.), because they thought Baster's names valid. There are, however, two reasons to reject Baster's name: firstly the fact that Baster does not apply the principles of binary nomenclature and secondly the fact that the name *stagnalis* also is used by Linnaeus for this species in the name *Helix stagnalis*, a name which is preoccupied and is rejected by Gmelin on account of homonymy. The first valid name for the species is *Helix stagnorum* Gmelin, which therefore has to be used, the name of the species thereby becoming *Hydrobia stagnorum* (Gmel.).